

Hintakilpailu lääkärimarkkinoilla

TUUKKA TAMMI

Jos sote-uudistuksen valinnanvapausmalli toteutuu, lääkäripalveluita tarjoaville yrityksille avautuu kokonaan uusi, useiden miljardien eurojen markkina. Suomessa on edelleen paljon pieniä terveyspalveluyrityksiä, mutta ala on nopeasti keskittymässä muutamalle jätille: neljän suurimman kärjestä Attendo ja Pihlajalinna ovat jo pörssissä, Mehiläisen ja Terveystalon listautumista odotetaan. Yhtiöiden suurimmat omistajat ovat pääomasijoittajia.

Kuten Riina Hiltunen, Hennamari Mikkola ja Lauri Virta tämän YP:n artikkelissaan kirjoittavat, sote-uudistus nojaa paljolti oletukseen, että kilpailu lisää palvelutuotannon tehokkuutta. Vaikka täydellisen kilpailun edellytykset täyttyvät terveysalalla huonosti, aiempien empiiristen tutkimusten perusteella toimialan taloustieteen lainalaisuudet pätevät myös lääkäripalvelujen hintakilpailuun.

Hiltusen ja kumppaneiden poikkeuksellisessa tutkimuksessa on selvitetty lääkäripalveluiden hintakilpailun toimivuutta Suomen terveyspalvelujen yksityisillä markkinoilla. Markkinaehtoisuus on ollut niillä arkipäivää jo vuosia. Tutkijaryhmä kysyy, asettivatko ammatinharjoittajalääkärit vuonna 2014 palkkiotasonsa suhteessa kohtaamaansa kilpailuun, ja mitkä muut tekijät silloin vaikuttivat hinnoitteluun.

Tutkimuksessa on hyödynnetty sairaanhoitovakuutuskorvausrekisteriä, joka tarjoaa poikkeuksellisen tarkan ja kattavan aineiston terveyspalvelualan kilpailun tutkimukselle. Kyseessä on pioneiritutkimus, sillä alan kansainvälisessä empiirisessä tutkimuksessa ei ole tiettävästi aiemmin käytetty käyntitason aineistoa. Tutkimusavauksen ajoitus on osuva, sillä sote-uudistuksen myötä palveluntuottajien vertailutiedon tarve lisääntyy ja valtio voi edistää kilpailun toimivuutta tarjoamalla kansalaisille informaatiota. Tutkimus tuottaa alan hintakilpailun toimivuudesta uutta tietoa, jota voidaan hyödyntää valinnanvapausmallin sekä kilpailuviranomaisen markkinavalvonnan kehittämisessä.

Hiltusen, Mikkolan ja Virran tulosten mukaan yli puolet hintavaihtelusta riippuu siitä, missä yrityksessä lääkäri ammittaan harjoittaa. Lääkäreiden välinen hintakilpailu toimii kilpailuteorian oletusten mukaisesti: suuri määrä kilpailevia lääkäreitä eli kireämpi lääkäreiden välinen kilpailutilanne on yhteydessä matalampiin lääkäripalkkioihin. Tulosten perusteella lääkäripalkkioiden markkinahintaan todennäköisesti pystytään vaikuttamaan lääkärimarkkinoiden rakenteen sääntelyllä, joskin lääkärimarkkinat ovat toistaiseksi edelleen hajautuneet juuri ammatinharjoittajalääkäreiden riippumattomuuden ansiosta. Suomen yksityisillä yleislääkärimarkkinoilla yleislääkärit asettavat palkkionsa itse.

*

Tässä YP:n numerossa ilmestyy myös jo aiemmin e-julkaisuna ulospantu Juhani Lehdon analyysi sote-uudistuksen mahdollisista sudenkuopista (joista yksi on juuri hintakilpailun heikkous). Hiltusen ja kumppaneiden tutkimuksen sekä Lehdon analyysin molempien lukeminen on sote-maallikolle oiva tapa ajaa itsensä sisään tulevan uudistuksen näkyymiin – sekä uhkiin että toiveisiin.